

Ministerieel besluit tot definitieve bescherming als monument van Gemeenteschool nummer 1 met badhuis in Vilvoorde

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED,

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 6.1.1;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, artikel 6, 1°;

Gelet op het ministerieel besluit van 1 februari 2019 tot voorlopige bescherming als monument van Gemeenteschool nummer 1 met badhuis in Vilvoorde;

Gelet op het openbaar onderzoek dat gehouden is van 1 maart 2019 tot en met 31 maart 2019 en waarvan de behandeling is opgenomen in bijlage;

Overwegende dat het waarderend onderzoek, waarvan de resultaten zijn opgenomen in het beschermingsdossier, de erfgoedwaarde van Gemeenteschool nummer 1 met badhuis aantoonst;

Overwegende dat Gemeenteschool nummer 1 met badhuis als monument architecturale waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

De straatvleugel van de gemeenteschool nummer 1 in Vilvoorde, een ontwerp uit 1923-1924 van de in Brussel gevestigde architect Daniel Francken (1855-1933), getuigt van een hoge ontwerp kwaliteit en ensemblewaarde. De gaaf bewaarde gevelarchitectuur én de typologie van een schoolgebouw met badhuis zijn representatief voor het oeuvre van architect Francken, die voornamelijk in Brussel en als provinciaal architect van Brabant (1903-1920) actief was. De eclectische burgerhuizen van zijn hand getuigen van een voorkeur voor de neo-Vlaamse-renaissance, maar combineren dit in sommige gevallen met bijvoorbeeld traditionele, neogotische of neoclassicistische vormelementen, of neigen volledig naar één van die stromingen. Dankzij zijn functie als provinciaal architect, had Francken binnen een ruimere context een impact op de publieke architectuur, en had hij al een ruime ervaring opgebouwd met ontwerpen met aandacht voor hygiëne, zowel onderwijsgebouwen als (zwem)baden. Hoewel niet al deze ontwerpen effectief uitgevoerd werden, tonen ze wel aan waarom ook buiten Brussel op Franckens expertise omtrent (zwem)badontwerpen beroep werd gedaan, bijvoorbeeld in Tienen en dus ook in Vilvoorde. Franckens architectuur wordt – in de lijn van de tijdgeest – gekenmerkt door een eerlijk gebruik van kwalitatieve, lokale materialen, in dit geval een combinatie van baksteen met natuursteen uit de Condroz. Deze leidde in Vilvoorde tot een levendig geheel, waarbij het ritme van de regelmatige traveeën wordt verlevendigd door subtiele variaties en kleurrijke accenten in het materiaalgebruik. Deze variëren van een spel met metselverbanden en ruitvormige zones in wit geglaazuurde baksteen in de borstweringen van de bovenvensters – afgewisseld met verluchttingsroosters –, over de accenten in de bewerkte en ruwe natuurstenen onderdelen tot de opvallende mozaiekpanelen. De spreuken, uitgebeeld in de mozaïeken, zijn weergegeven in specifiek ontworpen kaders, waarvan de zwierige vormgeving aanleunt bij de art nouveau.

De mozaïeken sluiten aan bij de hygiënische, educatieve optiek van de aanwezige turnzaal en het badhuis, maar versterken ook de waarde van het gebouw als een totaalkunstwerk in haar exterieur en interieur. De toegepaste kunsten krijgen immers ook binnenin het gebouw

een belangrijke rol toegewezen door Francken. Voorbeelden hiervan zijn de verzorgd uitgewerkte ijzeren trappen met bijhorende trappalen, de deels bewaarde granito vloeren, de inrichting van het badhuis, inclusief bewaarde douchecellen en betegeling met geïntegreerde kapstokken en zeepbakjes, en het opvallende dakspant van de turnzaal. Deze getuigen van een functioneel, efficiënt en aan het doel aangepast materiaalgebruik en constructie, en bezitten eveneens vormelijke en decoratieve kwaliteiten;

Overwegende dat Gemeenteschool nummer 1 met badhuis als monument historische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Het schoolgebouw met turnzaal en badhuis aan de Vestenstraat is representatief voor een toenemende aandacht voor hygiëne in een brede maatschappelijke context. Deze evolutie kende tijdens de 19de eeuw een opmars, waarbij in eerste instantie door overheden in grootsteden, zoals Brussel, werd ingezet op het creëren van baden voor een welgesteld publiek. Ook op wetenschappelijk vlak werd de positieve invloed van baden bevestigd als preventief en curatief middel tegen ziektes, maar eveneens op moreel vlak. Sommige sterk geïndustrialiseerde steden en gebieden gingen zich al snel inzetten voor het welzijn van de arbeiders en reikten zo belangrijke modellen aan die internationaal werden nagevolgd. Zo werden de publieke badhuizen in Liverpool (Engeland) uit het midden van de 19de eeuw, door minister Charles Rogier in 1850 voorgesteld bij de provinciegouverneurs als het na te volgen model. In Brussel leidde dit bijvoorbeeld tot de bouw in 1854 van de Bains économiques naar ontwerp van architect-hygiënist Wynand Janssens. Ook andere steden richtten publieke baden op, bijvoorbeeld Gent, en daarnaast namen bedrijfsleiders vanuit een filantropische – weliswaar vaak economische – motivatie initiatieven om het leven van hun arbeiders te verbeteren.

Op het eind van de 19de eeuw ontstond een nieuw concept van publieke baden voor geïndustrialiseerde steden, ontwikkeld door de Berlijnse dermatoloog Oscar Lassar en geïnspireerd op douchezalen in militaire kazernes. Diverse Europese hoofdsteden volgden dit voorbeeld, bijvoorbeeld met een douchepaviljoen voor de Brusselse Marollenwijk naar ontwerp van Emile Hellemans in 1902. Het doel hiervan was de arbeidersklasse regelmaat, discipline, en waarden van gezondheid en hygiëne bij te brengen. Het badhuis dat in Sint-Gillis bij Brussel werd gebouwd in 1904, getuigde niet alleen in de aanwezige functies in het gebouw van de aandacht voor hygiëne en functionaliteit, maar ook in de afwerking en technische installatie vertoonde ze parallellen met het badhuis in de Gemeenteschool nummer 1 in Vilvoorde: functionele, vaste betonnen baden, douchecellen en wanden bekleed met faïencetegels, een verwarmingsinstallatie, warm en koud water en een grote bezorgdheid om ventilatie. Naast deze typologie werd ook nagedacht over het koppelen van publieke baden aan overdekte zwembaden. Ook architect Daniel Francken ontwierp in Brussel in 1898 een grootschalig badhuis en zwembad aan Sleutelstraat (niet gerealiseerd) en één aan de Kesselsstraat (1901-1904).

De spreuken die de gevel van het badhuis in Vilvoorde sieren, getuigen eveneens van deze groeiende zorg op het vlak van hygiëne. Dit bewustzijn lag in de lijn van de paternalistische geest van weldoenerij en sociale controle van de 19de eeuw, en vormde een aankondiging van de lichaamscultuur van het interbellum. Binnen het hygiënediscours waren kinderen en de schoolomgeving immers belangrijke onderwerpen van studie en zorg, en werd hygiëne als een essentieel element binnen de opvoeding beschouwd. Nationale en internationale traktaten, voorschriften en realisaties van scholen bevestigden vanaf de tweede helft van de 19de eeuw dat in functie van de hygiëne van schoolkinderen en van de relatie tussen fysieke training en gezondheid, ingezet moest worden op geneeskundig toezicht en op weloverwogen ontworpen gebouwen. Deze gebouwen moesten voorzien zijn van een wasplaats – zodat baden kon aangeleerd worden en evolueren tot een gewoonte –, een overdekte speelplaats en een turnzaal. De uitbreiding van de Vilvoordse school in de Vestenstraat voorzag al deze elementen. Ook ruimer in Vlaanderen en Brussel werden vanaf het eind van de 19de eeuw en tijdens de vroege 20ste eeuw douchezalen of zwembaden voorzien bij scholen, bijvoorbeeld de scholen in de Josaphat- en Bijenkorfstraat in Brussel (architect Jacobs, 1900-1907), die voorzien waren van onder meer een overdekte speelplaats, zwembad en turnzaal met stortbaden, en de stedelijke jongens- en meisjesschool 30 in Antwerpen (architect Van Averbek, 1935-1941) met zwembad en publieke stortbadinrichting.

In Vilvoorde evolueerden de stortbaden van een exclusief gebruik voor de schoolkinderen naar een openstelling voor het volk onder druk van de industriële context in 1933, onder meer door de nabijgelegen fabriekssite Forges de Clabecq. Het succes van de baden in de Vestenstraat leidde vervolgens in 1939 tot de oprichting van een tweede badhuis aan de Bolwerkstraat. Dit was gelegen naast de kostschool Les Peupliers, die daar sinds de vroege 20ste eeuw was gevestigd en een belangrijk voorbeeld was voor de school in de Vestenstraat op het vlak van opvoeding volgens de Zweedse gymnastiek. Emma Lefébure bouwde Les Peupliers uit naar het model van de tijdens de 19de eeuw in Zweden door P.H.Ling ontwikkelde discipline, en het onderzoek van Charles Lefébure hiernaar, verschenen in 1903 als een rapport over de lichamelijke opvoeding in Zweden. De turnzaal in de Vestenstraat refereerde openlijk naar de turnzaal die Horta in 1904-1905 ontwierp voor de kostschool in de Bolwerkstraat. Dit was niet alleen het geval qua architectuur, die aandacht had voor een goede verlichting en verluchting, maar eveneens in de oorspronkelijke uitrusting van de turnzaal, die was voorzien van bijvoorbeeld Zweedse klimrekken, banken, ladders, klimtouwen en evenwichtsbalken;

Overwegende dat Gemeenteschool nummer 1 met badhuis als monument technische waarde bezit die als volgt wordt gemotiveerd:

Het schoolgebouw in de Vestenstraat werd gerealiseerd door een architect en aannemers met een ruime ervaring op het vlak van hygiëne, functionele, publieke architectuur en sanitaire voorzieningen. Zo konden de naamloze vennootschap Compagnie Générale d'Hygiène, die de badinrichting realiseerde in 1924, en Lucien Claes, die in 1933 de aanpassing van de douches uitvoerde in functie van de publieke openstelling, verwijzen naar talrijke gerealiseerde projecten. Ondanks aanpassingen aan het sanitair en de installaties, blijft het gebouw een representatief en herkenbaar voorbeeld van hoe hygiëne vertaald werd in architectuur en hoe werd omgegaan met uitdagingen op het vlak van verluchting, verlichting, waterdistributie en verwarming. Het badhuis illustreert de toenmalige opvattingen omtrent hygiëne in de makkelijk te onderhouden granito vloeren en cellen met vloeren en wanden afgewerkt met geglazuurde keramische tegels. Hiernaast was er ook een belangrijke aandacht voor de verluchting van het gebouw. Al tijdens het eerste decennium van de 20ste eeuw had Francken een ventilatiesysteem uitgedacht voor klaslokalen met aanvoer van verse lucht en afvoer van vervuilde lucht via verluchttingsroosters. In de Vestenstraat koos de sanitair ingenieur eveneens voor dit eenvoudige, praktische systeem van verluchting, met op dat moment radiatoren, waarachter zich de regelbare roosters bevonden voor de aanvoer van verse lucht,

BESLUIT:

Artikel 1. Met toepassing van artikel 6.1.1 tot en met artikel 6.1.11 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 6.2.1 van het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014 worden de volgende onroerende goederen definitief beschermd als monument:

Gemeenteschool nummer 1 met badhuis, de straatvleugel met turnzaal, stortbaden en voormalige overdekte speelplaats en voormalige conciergewoning, Vestenstraat 14 in Vilvoorde, bekend ten kadaster: Vilvoorde, 3de afdeling, sectie E, perceelnummer 84F (deel).

De definitief beschermde onroerende goederen zijn aangeduid op het plan dat als bijlage bij dit besluit wordt gevoegd.

De fotoregistratie van de fysieke toestand van de definitief beschermde goederen wordt als bijlage bij dit besluit gevoegd.

Art. 2. Het monument heeft de volgende erfgoedwaarden:

- 1° architecturale waarde;
- 2° historische waarde;
- 3° technische waarde.

De erfgoedelementen en de erfgoedkenmerken van het monument zijn:

Gemeenteschool nummer 1 is gelegen ten noorden van de historische stadskern van Vilvoorde. De site bevindt zich op de hoek van de Vestenstraat met Achterham, respectievelijk door deze straten begrensd ten zuidoosten en ten zuidwesten. Langs de Vestenstraat bevindt zich de eclectisch getinte straatvleugel van 1923-1924 (nummer 14) naar ontwerp van architect Daniel Francken.

De straatvleugel met badhuis en turnzaal is opgevat als een eclectisch getinte baksteenbouw van tien traveeën en twee bouwlagen onder een schilddak. De lijstgevel wordt afgelijnd door een omlopende houten kroonlijst op modillons. Het parement van rode baksteen in kruisverband wordt verlevendigd door het gebruik van regelmatige blokken gele/grijsbeige zandsteen uit de Condroz, toegepast als lekdrempels, tussendorpels en lateien van de vensters, als kordons, als omlijsting van de toegangspoorten en als plint. De met deze zandsteen afgelijnde plint is ingevuld met breuksteen van witte natuursteen, en vormt samen met de tot kordons doorgetrokken lateien en lekdrempels een horizontale belijning van de hoofdzakelijk verticaal gestructureerde gevel. De voorgevel wordt sterk geaccentueerd en geritmeerd door gevelhoge lisenen, waartussen gekoppelde rechthoekige vensters zijn gevat, voorzien van bakstenen tussenstijlen en decoratief geaccentueerde lateien, tussendorpels en lekdrempels, op zandstenen consoltjes of modillons (bovenverdieping). In de drie linkertraveeën ter hoogte van de voormalige stookplaats met daarboven het badhuis zijn telkens drie vensters voorzien, terwijl vier vensters per travee de voormalige speelplaats en sportzaal verlichten in de rechtertraveeën. De bovenvensters zijn voorzien van bovenlichten en de modillons in hun borstweringen lijnen vlakken af, die ingevuld zijn met ruitvormen in witte, geglazuurde baksteen, afgewisseld met verluchttingsroosters. Dit decoratief spel met rode en witte baksteen is ook aanwezig in de bakstenen banden in zaagtandverband die de benedenvensters aan de bovenzijde aflijnen. De decoratieve banden lijnen een centraal gevelfries af tussen de vensterregisters, bestaande uit mozaiekpanelen tussen horizontale, getrapte zandstenen lijsten. De mozaïeken beelden didactische spreuken uit, weergegeven in een decoratieve, art-nouveauegetinte omlijsting, met van links naar rechts de vermeldingen:

- a) "Oefening geeft/ moed kracht en/ zuiver bloed"
- b) "Frisch water/ baart/ frisch verstand"
- c) "Vuile handen/ veroorzaken/ dikwijls ziekte"
- d) "Adem goed baad u goed/ t is gezondheid/ voor uw bloed"
- e) "Kloekheid en verstand/ houden/ nauw verband"
- f) "Gezondheid is de grootste/ schat - wie haar verliest/ die weet wel wat"
- g) "'t Rein en zuiver kind/ wordt/ door elk bemind"
- h) "Reinheid des lichaams/ is teeken van/ reinheid der gevoelens"
- i) "Reinheid in de jeugd/ brengt reinheid/ in 't gansch leven"

De regelmatige traveeën worden in de vierde travee onderbroken door een licht breder uitgewerkte travee, die voorzien is van vijf bovenvensters en op de benedenverdieping van een rondboogpoort in een zware zandstenen omlijsting. Het mozaiekpaneel vermeldt in deze travee "Stortbaden/ Turnzaal".

Het materiaalgebruik, de plint en de kroonlijst worden doorgetrokken tot de zuidwestelijke zijgevel. Deze gevel van vijf traveeën wordt geritmeerd door per twee gekoppelde rechthoekige vensters, voorzien van zandstenen lekdrempels, lateien en tussendorpels (bovenvensters).

De achtergevel getuigt van een soberdere uitwerking en is voorzien van een parement in zichtbare bruine baksteen op een plint van zand- en hardsteen, en wordt regelmatig geopend door rondboogvormige muuropeningen ter hoogte van de voormalige speelplaats en van de turnzaal, en door drie bredere steekbogige vensters ter verlichting van het badhuis.

De vleugel wordt ten noorden geflankeerd door de voormalige portierswoning, die een doorgang vormt tot een tweede trapzaal en de achterin gelegen schoolvleugels. De portierswoning bestaat uit twee verspringende traveeën en dito bouwlagen. De linkse travee

met de toegang springt licht terug, is voorzien van een plat dak en wordt afgelijnd door een lijst in zandsteen uit de Condroz. De rondboogpoort is net als de andere ingepast in een zware zandstenen omlijsting. De daarboven aangebrachte vermelding "SCHOOL N°1" is eveneens uitgevoerd in natuursteen en is ingepast tussen de deuromlijsting en de bovenvensters. Deze drie vensters zijn voorzien van hoekkettingen, lekdrempels en een hoofdgestel in zandsteen, en worden gescheiden door bakstenen tussenstijlen. De rechtertravee is uitgewerkt als een lijstgevel afgelijnd door een omlopende houten kroonlijst op modillons, en geopend door twee rondboogvensters op de benedenverdieping en drie gekoppelde, rechthoekige bovenvensters. De uitwerking neemt het materiaalgebruik van de vleugel met de baden en turnzaal over, en combineert baksteen met zandsteen uit de Condroz voor de booglijsten van de benedenvensters, de doorgetrokken lateien, de tussenstijlen, de lekdrempels, de steigergaten en de plint, die doorbroken wordt door vier getraliede keldervensters.

De straatvleugel van 1924 omvat op de benedenverdieping van zuidwest naar noordoost de voormalige stookplaats en wasplaats van het badhuis, de inkom en trapzaal tot het badhuis en de turnzaal, de voormalige overdekte speelplaats, een tweede trapzaal tot de turnzaal en tot de voormalige portierswoning ernaast. De portierswoning is voorzien van een eigen traphal die uitmondt in de trapzaal van het schoolgebouw. De trapzalen doorsnijden de volledige diepte van het gebouw en vormen zo ook een doorsteek tot de achterliggende speelplaats en de oudere schoolgebouwen. Op de bovenverdieping bevinden zich van zuidwest naar noordoost het badhuis, de trapzaal met voormalige kleedkamer, de turnzaal met galerij aan de zuidwestzijde, de tweede traphal, en afgescheiden hiervan de bovenverdieping van de voormalige portierswoning.

Het badhuis en de turnzaal zijn toegankelijk vanuit de trapzaal in de vierde travee, die achteraan uitgeeft op de speelplaats via een getoogde muuropening. Blikvanger in de trapzaal zelf is de bewaarde ijzeren bordestrap naar ontwerp van architect Francken, voorzien van twee aanzettreden in granito, een open structuur, een ijzeren leuning en een decoratief uitgewerkte ijzeren trappaal, evenals houten treden, bordessen en handgreep.

In de trapzaal is centraal ten noordoosten een toegang voorzien tot de voormalige overdekte speelplaats. De functionele inrichting van de ruimte maakt de structuur van de ruimte afleesbaar. Francken maakte in 1925 een ontwerp voor de vloer, opgebouwd uit vierkante natuurstenen tegels, geplaatst in een regelmatig patroon van vlakken. Centraal in het symmetrisch ontwerp was een vierkant uitgespaard, die ingevuld is met een windroos, uitgevoerd in verschillende kleuren gepolierde granito, afgelijnd met zwarte mozaieksteentjes. Een deel van de eenvoudige betegeling en een noordwestelijk deel van de windroos zijn nog bewaard.

De tweede trapzaal is gesitueerd in de linkertravee van de conciërgewoning, en is sober afwerkt. Enkel de bovenverdieping van de trapzaal bewaart de origineel voorziene vloer in gepolierde granito, afgelijnd met mozaieksteentjes. De trap is gelijkaardig aan deze in de trapzaal tot het badhuis, namelijk een metalen bordestrap ontworpen door Francken, voorzien van een decoratief uitgewerkte leuning en trappaal, een aanzet in granito en afwerking met hout.

In de noordoostelijke wand is centraal een toegangsdeur aanwezig tot de voormalige portierswoning, gesitueerd in de uiterst rechtse travee. Deze toegang geeft uit in de traphal van de woning, die loodrecht gesitueerd is ten opzichte van de trapzaal van de hoofd vleugel. De traphal bewaart de houten bordestrap en ook de planindeling bleef afleesbaar met telkens een kamer aan de voor- en achterzijde.

Op de bovenverdieping bevindt zich in de drie zuidwestelijke traveeën het badhuis, toegankelijk vanuit de eerste trapzaal. De ruimte bewaart de originele badinrichting van 1924. Deze bestaat uit 29 afzonderlijke douchecellen, drie bijkomende cellen en één grotere wasvoorziening voor de kinderen jonger dan negen jaar. De individuele cellen zijn symmetrisch per twee gekoppeld en geschikt in vier rijen evenwijdig aan de Vestenstraat,

waarbij de middelste rijen rug en rug zijn geplaatst en zo een centraal blok vormen. Inwendig zijn de cellen tweeledig opgevat met aan de zijde van de gang telkens een kleedruimte, voorzien van een verhoogde vloer in gepolierde granito, en daarachter een verdiepte douchekuip en zittrede, afgewerkt met een kenmerkende betegeling van witte geglazuurde tegels. Deze betegeling is ook doorgetrokken als lambrisering en afwerking van de betonnen binnen- en buitenwanden van de cellen. In de betegeling zijn ook tegels voorzien met geïntegreerde kledinghaakjes (twee per cel) en zeepbakjes. De cellen waren initieel slechts 1,5 meter hoog, aangezien ze oorspronkelijk enkel voor de schoolkinderen waren bedoeld. Ze werden tot de huidige hoogte verhoogd (met vijf lagen baksteen) toen het badhuis in de vroege jaren 1930 werd opengesteld voor het volk. De vloer van de kleedruimtes per cel sluit aan bij de vloer van de volledige ruimte, die ook uitgewerkt is in gepolierde granito, afgeboord met witte mozaieksteentjes en voorzien van rijen afvoerroosters. In het centrale blok zijn tegen de zuidwestelijke zijgevel twee toiletten voorzien. Deze cellen zijn hoger opgetrokken en zijn qua materialen gelijkaardig uitgewerkt als de douchecellen. In de noordoostelijke hoek is een ruimere inloopcel voorzien, waarbij niet alleen de vloer maar ook de lambrisering uitgevoerd is in gepolierde granito. De wasplaats voor de kleine kinderen is gesitueerd in de westelijke hoek en omvat 11 open kleedhokjes die hun oorspronkelijke hoogte behielden en die gelijkaardig zijn afgewerkt als de afzonderlijke kleedruimtes: een vloer in granito en met faïence afgewerkte wanden, voorzien van twee tegels met kledinghaakjes. Tegen de noordwestelijke wand is een langgestrekt wasbassin ingewerkt, voorzien van een verdiepte kuip, een zittrede en zeepbakjes ingewerkt in de betegeling.

De trapzaal tot het badhuis leidt ten noordoosten naar de turnzaal. Aan de zuidwestzijde van de sporthal is een galerij voorzien, toegankelijk via een houten trap en afgesloten met een houten balustrade, die overeenstemt met ontwerpplannen van Francken. In de turnzaal is de constructie duidelijk afleesbaar, namelijk de wanden in zichtbaar metselwerk, het zichtbare metalen dakspant, opgebouwd uit een vakwerk van 16 vakken, en de zichtbare dakconstructie.

Art. 3. Voor het beschermde monument gelden de volgende beheersdoelstellingen:

- 1° de algemene doelstelling van de bescherming is het behoud van de erfgoedkenmerken en -elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden;
- 2° de schoolvleugel met badhuis, turnzaal, voormalige overdekte speelplaats en conciergewoning getuigt van een totaalconcept met een grote ensemblewaarde, gekenmerkt door een kwalitatieve afwerking van exterieur en interieur, waarbij functionaliteit wordt gecombineerd met esthetiek. Elke beheersdaad vraagt om een geïntegreerde en duurzame aanpak waarbij de impact op de volledige schoolvleugel met al z'n componenten wordt afgewogen. Ingrepen dienen de beschermde erfgoedkenmerken en -elementen te respecteren en te ondersteunen, en mogen de draagkracht van de beschermde site niet overschrijden. Dit veronderstelt vakkundig onderhoud en indien nodig conserverende ingrepen;
- 3° met betrekking tot het exterieur van het schoolgebouw beoogt de bescherming het behoud van de buitenarchitectuur qua schaal, volumewerking, gevelopbouw, afwerking en materiaalgebruik, waarbij de architecturale eigenheid en herkenbaarheid van de voor- en zijgevel gerespecteerd dienen te worden. Weloverwogen ingrepen aan de achterzijde kunnen overwogen worden indien deze gebeuren met respect voor de schaal, het uitzicht en het interieur van het beschermde volume en de aanwezige erfgoedelementen;
- 4° met betrekking tot het interieur beoogt de bescherming het behoud van de planindeling en ruimtewerking, evenals de interieurafwerking en -inrichting, representatief voor de bouwperiode, die variëren van onderdelen met een technische kwaliteit tot vormelijke, decoratieve elementen, zoals de bewaarde inrichting van het badhuis en de turnzaal, de trappen en het restant van de vloer in de speelplaats;
- 5° de leefbaarheid en het gebruik van het gebouw zijn belangrijk. In het geval van noodzakelijke aanpassingen en/of een functiewijziging dienen de typologie van het schoolgebouw en de aanwezige functies (badhuis, turnzaal, overdekte speelplaats) herkenbaar bewaard te blijven. Het is wenselijk dat het gedeelte van het badhuis dat

- momenteel buiten gebruik is, opnieuw een functie krijgt en dat instandhoudingswerken worden uitgevoerd om het toekomstig behoud ervan veilig te stellen;
- 6° om het behoud te garanderen van de mozaïekpanelen in de straatgevel, dient zo snel mogelijk overgegaan worden tot consolidatie van de beschadigde zones en is het aan te bevelen een algemene restauratie te overwegen;
- 7° bij ingrepen aan het exterieur en interieur is het wenselijk zoveel mogelijk rekening te houden met de oorspronkelijke toestand, in de mate dat deze momenteel gedocumenteerd is, in situ bewaard is of op basis van toekomstig onderzoek kan worden aangetoond. Voorbeelden hiervan zijn dat:
- a) de vernieuwing van schrijnwerk gebeurt volgens het originele model;
 - b) werken aan vloeren of andere interieurafwerking plaatsvinden met gebruik van de door architect Francken voorgeschreven materialen, bijvoorbeeld het gebruik van granito in de trapzalen en parket in de turnzaal.

Art. 4. De zakelijkrechthouder en de gebruiker van het beschermde monument zijn verplicht de instandhouding en het onderhoud ervan te verzekeren door:

- 1° het goed als een goede huisvader te beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen te nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- 2° de toestand van het goed regelmatig te controleren;
- 3° regulier onderhoud uit te oefenen;
- 4° onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen te nemen in geval van nood.

Art. 5. Voor de volgende handelingen aan het beschermde monument moet een toelating worden aangevraagd:

- 1° het plaatsen, slopen, verbouwen of heropbouwen van een constructie;
- 2° het verwijderen, vervangen, wijzigen of verstevigen van constructieve elementen;
- 3° het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- 4° het uitvoeren van de volgende werken aan het dak en de buitenmuren van constructies:
 - a) het verwijderen, vervangen of wijzigen van dakbedekking en dak- en gootconstructies;
 - b) het verwijderen van voegen en het hervoegen;
 - c) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van de kleur, textuur of samenstelling van de afwerkingslagen;
 - d) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van buitenschrijnwerken, deuren, ramen, luiken, poorten, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, beslag, hang- en sluitwerk;
 - e) het aanbrengen, verwijderen, vervangen of wijzigen van aard- en nagelvaste elementen, smeedijzer en beeldhouwwerk, inclusief nieuwe toevoegingen;
 - f) het aanbrengen, vervangen of wijzigen van opschriften, publiciteitsinrichtingen of uithangborden, met uitzondering van verkiezingspubliciteit en met uitzondering van publiciteitsinrichtingen, waarbij wordt bekendgemaakt dat het goed te koop of te huur is, op voorwaarde dat de totale maximale oppervlakte niet meer bedraagt dan 4 m²;
- 5° het uitvoeren van de volgende omgevingswerken:
 - a) het plaatsen of wijzigen van bovengrondse nutsvoorzieningen en leidingen;
 - b) het uitvoeren van graafwerken die de stabiliteit van de gebouwen en constructies in gevaar kunnen brengen;
- 6° het uitvoeren van de volgende handelingen aan of in het interieur:
 - a) het uitvoeren van destructief materiaaltechnisch onderzoek;
 - b) het uitvoeren van structurele werken en het toevoegen van nieuwe structuren;
 - c) het uitvoeren van werken die het uitzicht of de indeling van het interieur wijzigen;

- d) het verwijderen, vervangen of wijzigen van historische materialen en het toepassen van behandelingen met als doel de historische materialen te reinigen, te herstellen, te verduurzamen of te beschermen tegen verweer en aantasting;
- e) het verwijderen, vervangen of wijzigen van plafonds, gewelven, vloeren, trappen, binnenschrijnwerken, inclusief de al dan niet figuratieve beglazing, lambrisering, beslag, hang- en sluitwerk, en van de waardevolle interieurdecoratie;
- f) het bepleisteren van niet-bepleisterde elementen of het bepleisteren met een andere samenstelling of textuur, alsook het ontleisteren van bepleisterde elementen;
- g) het beschilderen van ongeschilderde elementen of het schilderen in andere kleuren of kleurschakeringen of met een andere verfsoort dan de aanwezige;
- h) het plaatsen of vernieuwen van technische voorzieningen zoals verwarming, klimaatregeling, elektrische installatie, geluidsinstallatie, sanitair, liften en beveiligingsinstallaties, met uitzondering van die installaties waarvoor geen destructieve ingrepen moeten gebeuren en/of die geen storende visuele impact hebben op de erfgoedelementen en -kenmerken.

Er is geen toelating vereist voor het onmiddellijk nemen van passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen in geval van nood, noch voor de uitvoering van regulier onderhoud.

Brussel, 10 MEI 2019

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS